

16.2.2026

**Teema: järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden torjunta VNS 6/2025**

Asiantuntijalausunto Riihimäen vankila

**Yleistä Suomen vankiloiden tilanteesta**

Suomessa vankiloissa on noin 350 vankia tai tutkintavankia, jotka liittyvät järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan. Järjestäytynyt rikollisuus on murroksessa vankilan toimintaympäristössä. Ulkomailta johdettu, järjestäytynyt ja verkostomainen rikollisuus on lisännyt vaikutusvaltaansa Suomessa perinteisten ”liivijengien” rinnalla, joka on merkittävin lähiaikojen muutos. Tämä näkyy edellä mainittuihin verkostoihin liittyvien vankien ja tutkintavankien määrän kasvuna vankiloissa. Suurimpina kansalaisuusryhminä ovat Viro ja Ruotsi. Viime vuosina myös ns. katujengien jäsenten määrä on lisääntynyt vankiloissa.

Järjestäytyneen rikollisuuden vangit pyrkivät usein jatkamaan rikollista toimintaa vankilassa ja vankilasta käsin ulkopuolelle. Vankilarikollisuus käsittää vankilassa tapahtuvan rikollisuuden sekä vankilasta siviiliin ja siviilistä vankilaan suuntautuvan rikollisuuden. Toiminnalla on merkittäviä heijastevaikutuksia vankilaturvallisuuteen.

Järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvät vangit on pyritty keskittämään kolmeen vankilaan (Riihimäen, Turun ja Sukevan vankiloihin), joihin on vuonna 2022 perustettu ns. tehostetun valvonnan osastoja. Tällä on pyritty vaikuttamaan siihen, että järjestäytyneen rikollisuuden vaikutusvalta muihin vankeihin vähenee ja vankilassa tapahtuva rekrytointi järjestäytyneisiin rikollisryhmiin vaikeutuu. Tavoitteena on ollut myös estää rikollisen toiminnan jatkaminen vankilassa.

Järjestäytynyt rikollisuus pyrkii kontrolloimaan ja ohjaamaan muita vankeja ja vankiloissa tapahtuvaa rikollisuutta, jolla se tavoittelee vallankäyttöä ja taloudellista hyötyä. Nykyisillä resursseilla ja tiedonhankintakeinoilla järjestäytyneen rikollisuuden rikollisen toiminnan jatkamisesta ei saada riittävän tehokkaasti tietoa. Parhaillaan on valmisteilla tehostetun valvonnan osastoja koskeva lainsäädäntöuudistus, jolla pyritään vaikuttamaan vankilassa ja vankilasta käsin tapahtuvan rikollisuuden estämiseen.

Järjestäytynyt rikollisuus käyttää perinteisiä hallinnollisia keinoja estääkseen viranomaistoimintaa. Tämä näkyy kansainvälisten ja suomalaisten JR-toimijoiden toimintatavassa. Ruuhkautetaan viranomainen kanteluilla ja oikaisuvaatimuksilla sekä käytetään asianajajia, kolmannen sektorin toimijoita ja jopa lähetystöjä omien tarpeiden ajamiseen ja viranomaistoiminnan vaikeuttamiseen sekä mallittamiseen. Tämän lisäksi kovempina keinoina vankiloiden henkilökuntaan on kohdistunut uhkailua ja väkivaltaa. Erityisesti kantelut kuormittavat ja aiheuttavat vankilan arjessa haasteita.

Rikosseuraamuslaitoksessa pyritään välttämään yksintyöskentelyä, mutta tähän ei päästä resurssihaasteiden vuoksi edes niissä vankiloissa ja osastoilla, joihin JR-vangit on sijoitettu. Jo lakisääteisten velvoitteiden toteuttamisessa Risellä on suuria haasteita

Yleisesti Rikosseuraamuslaitoksen toimintaympäristöön vaikuttaa merkittävästi vankimäärän kasvu. Uusien vankiloiden ja lisärakennusten valmistuminen sekä käynnissä olevat vankipaikkoja lisäävät rakennushankkeet muuttavat kokonaistilannetta parempaan suuntaan, mutta vankiloiden yliasutus on edelleen merkittävä ongelma. Vankimäärää kasvattavat muun muassa lainsäädännön muutokset, keskimääräisten vankeus-aikojen pidentyminen ja tutkintavankien määrän kasvu.

Keskimääräinen päivittäinen vankimäärä on kasvanut yli 700 vangilla vuosien 2021–2025 välillä. Vuonna 2025 keskimääräinen vankimäärä oli noin 3550. Kasvun ennakoidaan jatkuvan siten, että vuonna 2030 vankeja on keskimäärin jo yli 4000. Rikosseuraamuslaitos arvioi, että vuoteen 2030 mennessä tarvittaisiin noin 1000 vankipaikkaa ja noin 670 henkilötyövuotta lisää.

Rikosseuraamuslaitokselle on kohdennettu lisämäärärahaa resurssien varmistamiseen. Inflaatiokehityksestä ja kustannusten noususta johtuen lisämäärärahat on jouduttu suurelta osin käyttämään muun muassa vankiloiden perushuollon ja toimitilojen kustannuksiin henkilöstömäärän lisäyksen sijaan. Vankien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien määrän voimakas kasvu on entisestään hankaloittanut tilannetta ja lisännyt kustannuksia. Poliisin ja muiden rikosprosessiketjun toimijoiden määrärahoja lisättäessä tulisi aina huomioida koko ketjun resurssointi ja tarpeenmukaiset resurssilisäykset Rikosseuraamuslaitokselle, jotta se kykenee suoriutumaan lakisääteisistä tehtävistään.

## **Riihimäen vankilan yleinen tilannekuva**

Riihimäen vankilan paikkaluku on 223 ja vankila on jaettu käytännössä kahteen eri yksikköön, jossa tavoite on ollut helpottaa vankien asuttamista toimintojen ja turvallisuuden näkökulmasta. Karkeasti laitos on jaettu:

1. tehostetun valvonnan yksikkö, jossa sijaitsee mm varmuusosasto ja muut tehostetun valvontatason vaatimat osastot esimerkiksi mielenterveyden haasteista kärsivien vankien osasto. Turvallisuuden takaamiseksi myös seksuaalirikollisten osasto sijaitsee kyseisessä yksikössä. Tässä yksikössä pääsääntöisesti toiminnat tapahtuvat osastoilla. Lisäksi kyseisessä päädyssä on myös matkaselliosasto, sekä tulo/väistö osasto.

2. Toiminnoissa käyvien yksikkö. Riihimäen vankilassa on erillinen toimintarakennus, jossa toteutetaan arkipäivänä erittäin monipuolisesti koulutusta ja työtoimintaa. Vankien laitoksen sisällä kulkeminen on hyvin tarkkaan organisoitua ja valvottua.

Henkilökuntaa laitoksessa on n 151, joista suurin osa on valvontahenkilökuntaa. Henkilökunnan vahvuus päivässä on liian alhainen, joka tarkoittaa että esimerkiksi yllätykselliset kuljetukset pakottavat laitoksen sulkemaan vankien toimintoja, joka osaltaan aiheuttaa suljetussa laitoksessa haasteita. Päivässä olevaa vahvuutta ei ole muodostettu riskien arvioinnin kautta.

Vankien kuljettamiset esimerkiksi ulkopuolisiin terveydenhuollon ja käräjäoikeuksiin ovat voimakkaasti lisääntyneet jo muutaman vuoden ajan. Luvut:

2024 kuljetuksia 431 kpl

2025 kuljetuksia 629 kpl

## **Riihimäen vankilan haasteet**

Rikollisuuden jatkaminen vankilasta on Riihimäeltä ammattimaista rikollisuutta, jonka tarkoituksena on tehdä rahaa, saada valtaa ja pyrkiä vaikuttamaan viranomaisten päätöksiin ja toimenpiteisiin. Riihimäen vankilassa on paljon järjestäytyneen rikollisuuden toimijoita ja tehostetun valvonnan paikkoja ei riitä kaikille. Asuttaminen laitoksessa on jatkuvaa priorisointia ja riskien arviointia. Erityinen haaste on erilaisten ulkomaalaisten yhteenliittymien, verkostojen ja yksittäisten JR toimijoiden keskinäisten uhkien selvittäminen.

Haasteena on tunnistaa ne ulkomaalaiset JR- toimijat, jotka ovat merkittävässä asemassa ja kykenevät käyttämään valtaa vankilassa ja jatkamaan rikollista toimintaa. Suomalaiset JR toimijat tunnistetaan helpommin ja niistä on helpompi saada informaatiota, jolloin voidaan ennalta ehkäistä uhkatilanteita ja mahdollisesti estää rikollisen toiminnan jatkamista. Vaikka on lakkautettu moottoripyöräkerhoja, tulee huomioida että toimijat ovat edelleen usein vankilassa.

Riihimäen vankilassa perinteiset JR- toimijat ovat alkaneet tekemään yhteistyötä uusien ulkomaalaisten JR- toimijoiden kanssa, myös katujengien kanssa. Ulkomaalaisten merkittävien JR- toimijoiden osuus on jatkuvassa kasvussa vankipopulaatiossa.

Katujengit vankiloissa ovat edelleen melko uusi ilmiö. Merkittävässä määrin Riihimäen vankilaan ensimmäiset katujengiläiset (Mantaqa) tulivat vuonna 2018. Tämän jälkeen Suomessa on uusia katujengejä syntynyt, sekä uutena on katujengiläisten tulo Ruotsista myös Suomen vankiloihin.

Katujengeissä on johtohahmoja, mutta hierarkia ei ole selvä, eikä jengeissä ole tarkkoja sääntöjä. Sama henkilö voi esim. sukkuloida ja toimia eri jengien kanssa. Toimintatapa poikkeaa JR:stä, vaikka tarkoituksperät ovat samat. Katujengit poikkeavat myös ajatusmaailmaltaan ja käyttäytymistavoiltaan totutusta. Eroa tekevät mm. uskonto, kieli ja kulttuuri. Päämäärä on kuitenkin sama.

Huomioida tulee verkostoituneessa rikollisuudessa myös seksuaalirikolliset. Riihimäen vankilan kokemuksen mukaan seksuaalirikolliset pyrkivät verkostoitumaan omissa verkostoissaan ja tämä käsittää vankilat, sekä siviilin. Verkostossa henkilöt pitävät toisiinsa yhteyttä, ja ajoittain tulee epäilyjä

uusien rikosten suunnittelusta. Rikollisuus on melko liikkuvaa Suomessa, ja rikoksia tehdään myös ulkomailla. Lisäksi on kansainvälisiä rinkejä esim. kuvamateriaalin levittämisessä. Nämä kaikki ovat konkretiaa myös vankilassa, mutta jota on vaikea selvittää. Haasteena on estää rikollinen toiminta uhrien suuntaan Riihimäen vankilan Kyseisellä STEP- osastolla on 20 vankia, jotka ovat korkeariskisiä seksuaalirikoksen uusijoita (Static 2002R arviointityökalu).

## Nostaja

- Vankien yhteydenpito ja sitä myötä käskynjako hoidetaan mm vankilan osastojen välillä ja eri vankiloiden välillä kiertopuheluiden ansiosta
- Massiiviset oikeudenkäynnit ovat tuoneet haasteen Riv:lle henkilökunnan ja kuljetuskaluston riittävyyden suhteen
- Vankien uhkapelaaminen ja sitä kautta velkaantuminen on hyvin yleistä. Asiaan on vaikea puuttua. Erityinen huomio, että ei pystytä riittävän hyvin suojelemaan heikompia vankeja
- Rekisterien käyttö rajoittuu pitkälti vankiin. Vanki tekee anomuksia, jotka koskevat myös muita henkilöitä, paikkoja tai tilaisuuksia. Näihin anomuksiin tulee antaa hallinnollinen päätös usein vajavaisilla tiedoilla
- Vankien kehonsisäinen tavaroiden ja aineiden salakuljetus ja säilyttäminen ovat haaste. Näin jemmattuja kiellettyjä aineita ja esineitä on vaikea löytää
- Varmuosaston lisäksi voidaan tarvittaessa tallentaa vangin puhelua erillisellä päätöksellä. Tämä on kuitenkin liian monimutkainen ja työläs prosessi. Vankien tekemät puhelut eivät ole enää henkilökunnan hallinnassa
- Henkilökuntaan liittyen uhka, painostus ja maalittaminen ovat vankien toimintamalleja kansallisuudesta riippumatta. Uhka- ja väkivaltailmoituksia Riv:ssa tehdään vuosittain n. 20kpl, joista muutama johtaa rikosilmoitukseen
- Kansainvälinen vakava järjestäytynyt rikollisuus kasvattaa asemaa merkittävää vauhtia. Näiden kohdalla ei ole mahdollisuutta historian tietoon, joka aiheuttaa tietovajeen. Tietovaje on merkittävä vankilaturvallisuutta uhkaava tekijä, ja helpottaa rikoksenteon jatkamista
- Nähtävillä on, että alalle on hakeutumassa myös soveltumatonta, tai väärillä motiiveilla olevaa henkilökuntaa

- Yksintyöskentely ja kouluttamaton henkilökunta nostavat väkivaltariskiä, mutta myös vaikuttamisen, manipuloinnin, maalittamisen ja uhkaamisen riskiä

## **Lopuksi**

Rikosseuraamuslaitoksessa tulisi erityisesti seuraavaksi miettiä ja tehdä toimenpiteitä vaarallisten vankien vapauttamisen näkökulmasta. Riihimäen vankilasta vapautuu vankeja niin varmuusosastolta, kuin muilta tehostetun valvonnan osastoilta. Erityinen haaste on vakavasti mielenterveysongelmaiset vangit.

Riihimäen vankilassa on toistaiseksi hyvä tilanne, sillä vankilassa edelleen sijoitetaan ainoastaan yksi vanki selliin, poikkeuksena matkasellit, vaikka Riihimäenkin vankilakin on täynnä. Tämä on olennaisen tärkeää turvallisuuden kannalta, niin henkilökunnan, kuin vankienkin puolesta.

Riihimäen vankilaan positiivisena asiana täytyy mainita, että virat on saatu täytettyä ja kouluttamatonta henkilökuntaa on kohtalaisen vähän. Lisäksi henkilökunta on pääsääntöisesti erittäin ammattitaitoista ja motivoitunutta työhönsä.

Susanna Schugk-Laulumaa

Yksikönpäällikkö

Riihimäen vankila